

Besmettelijk

Dit voorjaar bracht ik een bezoek aan het Duitse eilandje Helgoland. Dat is een geïsoleerde rotspunt die op een kilometer of tachtig uit de kust in de zogeheten Duitse Bocht ligt. Getuige ook de bevolking van de veerboot die op-en-neer vaart vanuit Cuxhaven, is het eiland beroemd om twee dingen: tax-free shoppen en vogelen. De helft van de mensen heeft een kijker om de nek en de andere helft sjouwt (op de terugweg) met tassen vol drank, sigaretten en parfum.

Ik kwam dus voor de zeevogelkolonies op de rotswanden; ik zeg het maar even expliciet. En wat een spektakel is dat! Met name de Jan-van-genten broeden tot pal aan het wandelpad, hutjemutje op elkaar. Van anderhalve meter hebben die dieren nog nooit gehoord. Hadden ze dat wel, dan was er in de kolonies op de rotsen in Schotland deze jaren misschien niet zo'n gruwelijke slachting aangericht. De 'aviaire influenza H5N1', ofwel de vogelgriep heeft daar naar verluidt zó huisgehouden, dat er 'eilandjes van dode vogels' op de zee dreven.

Het genoeg was dan ook dubbel, toen ik weken later enkele 'jannen' op de zee bij Zandvoort zag dobberen. Pas op het laatste moment vlogen ze wat wankel op, toen ik met mijn bootje te dichtbij kwam. Ook bij de verschillende vogelopvangcentra werden vogels - naar ik vrees tevergeefs - ter redding aangeboden, wat zelfs af te raden is gezien de kans op besmettingen.

Weken later kwam de vogelgriep opnieuw ter sprake tijdens een onderzoeksexpeditie op Spitsbergen. Vijftig wetenschappers waren daar om het veranderende klimaat en milieu in het Arctisch gebied te bestuderen. Een van de aanwezige wetenschappers onderzocht de bovengemiddeld hoge concentraties kwik in het Arctisch milieu. Dit vluchtige metaal blijkt na verdamping uit bijvoorbeeld kolencentrales of 'ambachtelijke' goudmijntjes in Suriname of Ghana, de neiging te hebben om vooral in koude gebieden neer te slaan, als waterdruppels op een koud raam. De kwikconcentraties op Spitsbergen waren dan ook aanzienlijk hoger dan je op basis van de menselijke activiteiten ter plaatse mocht verwachten. Ook de effecten op de vogels blijken meetbaar. Jonge Brandganzen die op schoon Arctisch gras graasden, hadden een betere immuunrespons dan soortgenoten die op een met kwik besmet grasveld hadden gegraasd. De betreffende onderzoeker wil nu gaan kijken of dit ook effect heeft op de bevattelijkheid van de ganzen voor vogelgriep. Brandganzen waren de afgelopen jaren immers heel zichtbare slachtoffers van dit specifieke virus, waarvan spijkerhard is aangetoond dat het in 1996 op volgepakte ganzenboerderijen in het Chinese Guangdong tot een dodelijke variant is gemuteerd.

Het zien van een Jan-van-gent op de Noordzee zou zo leuk kunnen zijn. Nu drukte het mij alleen maar met mijn gedeprimeerde neus op het feit dat we er tot in het diepst van het milieu een teringzooi van maken.

JAN-VAN-GENTEN
Foto: Rob Buijter